

בס"ד. אחרון של פסח, ה'תשל"ו

(הנחה בלתי מוגה)

ונחה¹ עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי' וגו'², עד כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים³, וממשיך, והי' ביום ההוא יוסיף אד' גו' לקנות את שאר עמו וגו'⁴, לאחרי שתחלה יהי' והחרים הוי' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר וגו' (שיעברו בהם גליות ישראל)⁵, וכמבואר עוד כו"כ ענינים בנבואה זו (שאומרים בהפטרה דאחרון של פסח) שהנביא מתאר את המעמד ומצב שיהי' בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש. והנה, בזוהר פרשת וירא⁶ איתא שבזמנא דיפקון ישראל מן גלותא זמינן כלהו דרגין עלאין וכו' דכתיב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. ובזוהר פרשת נשא⁷ איתא שזהו מ"ש⁸ מארבע הרוחות בואי הרוח גו', דקאי על ד' רוחין, רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה', דביומוי דמלכא משיחא לא יימרון חד לחד אליף לי חכמתא, דכתיב⁹ ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם כו', לא יצטרכון למילף חד לחד דהא רוחא דלהון דכליל מכל רוחין ידיע כלא וכו'. והיינו, דעם היות שהכתוב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו' קאי בפשטות על משיח, מ"מ, יהי' גם הענין דונחה עליו רוח ה' וגו' על כל אחד מישראל שעליהם נאמר מארבע רוחות בואי הרוח ופחי גו' ויחיו, העצמות האלה כל בית ישראל המה¹⁰. וכן מובן¹¹ ג"כ מהתפלה שאומרים בעת פתיחת הארון ביו"ט, ויתקיים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה גו', שבתפלה זו מבקש כל אחד מישראל שיקיים בו ונחה

ע' קפה).

(7) קל, ב.

(8) יחזקאל לז, ט.

(9) ירמי' לא, לג.

(10) יחזקאל שם, יא.

(11) ראה גם ספר חמשה מאמרות להרה"צ

וכו' ממונקאטש (בעמח"ס מנחת אלעזר. ועוד).

שיחות לילות חה"פ תשמ"ח (התוועדויות

תשמ"ח ח"ג ע' 124 ואילך. וש"נ).

(1) מאמר זה הוא המשך לב' המאמרים שלפניו (ד"ה קול דודי דש"פ מצורע לעיל ע' שא ואילך. וד"ה קול דודי ד"א ניסן לעיל ע' שט ואילך).

(2) ישעי' יא, ב.

(3) שם, ט.

(4) שם יא.

(5) שם, טו (ובפרש"י).

(6) קג, ב. הובא באוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א

עליו רוח ה' וגו', והיינו כפירוש הזוהר שכן יהי' אצל כל אחד מישראל בזמנא דיפקון ישראל מן גלותא. וצריך להבין, דהרי איתא בגמרא¹² אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אדם ואם ראשונים בני אדם אנו כו', וא"כ איך שייך שיתקיים בנו ונחה עליו רוח ה' גו'. ובפרט ע"פ המבואר בסידור בדרושי ל"ג בעומר¹³ גודל העילוי במ"ש ונחה עליו רוח ה' וגו' (שזהו עילוי אפילו לגבי משיח עצמו, שלכן נאמר ונחה עליו גו', היינו, שיתוסף בו עילוי לגבי מה שהוא מצד עצמו), שהד' רוחות (שעליהם נאמר מארבע הרוחות בואי הרוח גו') הוא בחינת הוד דעתיק (וממשיך שם שאח"כ כתיב והריחו בירת ה'¹⁴, דמורח ודאי¹⁵, שהוא בחי' חוטמא כו'). ועפ"ז דורש ביאור עוד יותר, איך שייך שדרגא נעלית כזו תהי' אצל כל אחד מישראל, עד שמתפלל ויתקיים בנו כו' ונחה עליו גו'.

(ב) **ויובן** זה בהקדים מ"ש¹⁶ קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, ואיתא במדרש¹⁷ שיש בזה ב' פירושים, פירוש א', קול דודי הנה זה בא זה משה, היינו שכתוב זה קאי על ימי צאתך מארץ מצרים, שאז הי' הדילוג והקפיצה על הקץ, שדילג מארבע מאות שנה לרד"ו שנה, וכמו"כ דילג על מעשיכם וכו', ככל פרטי הענינים שבמדרש שם, שזהו גם מ"ש ביצי"מ ופסח ה' על הפתח וגו'¹⁸. ופירוש הב', קול דודי הנה זה בא זה מלך המשיח (ומ"ש הנה זה בא, היינו לשון עתיד), דבזמן הגאולה בביאת משיח צדקנו יהי' דילוג וקפיצה על כל הענינים, וביתר שאת מכמו שהי' בימי צאתך מארץ מצרים, וכמ"ש¹⁹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ומבואר בשער האמונה²⁰ שאפילו הנסים שהיו במצרים אינם בערך לגודל העילוי דהגאולה העתידה, וזהו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שלעת"ל יהיו נפלאות אפילו לגבי הנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים²¹.

והנה בד"ה קול דודי תש"ט²² מובא מ"ש בלקוטי תורה להאריז"ל²³ דגלות אדום וישמעאל הן תרין ירכין, והן בחינת נצח והוד

12) שבת קיב, ב. ועוד.
 13) שה, א ואילך. הובא באוה"ת נ"ך שבהערה 6.
 14) ישעי' שם, ג.
 15) סנהדרין צג, ב.
 16) שה"ש ב, ח.
 17) שהש"ר עה"פ.
 18) בא יב, כג. וראה פרש"י עה"פ.
 19) ובפרש"י שם, יא. וראה שער האמונה שבהערה 20.
 20) מיכה ז, טו.
 21) יא, ב ואילך.
 22) ראה זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפז ואילך). וש"נ.
 23) פ"ב (סה"מ תש"ט ע' 108).
 24) ר"פ תצא.

דקליפה, ולכן עיקר העבודה דבנ"י בזמן הגלות היא בבחינת נצח והוד דוקא. ויש לבאר השייכות של (העבודה ד) נצח והוד להפסוק קול דודי גו', כי בהמשך הפסוק קול דודי כתיב מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, וידוע²⁴ שמדלג הוא ברגל אחת ומקפץ בשתי רגלים, ודוגמתו ברוחניות הו"ע נצח והוד, שהם לבר מגופא, בחינת רגלים²⁵. והענין בזה, שע"י העבודה דזמן הגלות בבחי' הרגלים, נצח והוד, אזי נעשה ענין הגאולה באופן דמדלג גו' מקפץ גו', וכמאמר²⁶ כד מטי רגלין ברגלין אזי יקויים מ"ש²⁷ ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים גו', דקאי על הגאולה העתידה.

(ג) **ומבאר** בהמאמר שם²⁸, דזה שבזמן הגלות (ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא) העבודה היא בבחינת נצח והוד דוקא, הוא מצד גודל הירידה וההעלם וההסתר שבזמן הגלות (נוסף על כללות הענין דירידת הדורות, דאם ראשונים בני מלאכים אנו בני אדם כו', כנ"ל), שלכן צריכה אז להיות עבודת בנ"י מצד בחינת הנצח דוקא. והענין הוא, דהנה, נצח הוא לבר מגופא, כי מציאות האדם היא המוח והלב (ולבא פליג לכל שייפין²⁹), דהיינו המוחין והמדות, שזהו הראש והגוף, שהרי הלב הוא באמצע הגוף (ולבר מגופא הוא בחינת נצח והוד). וכשם שבכללות העולם הרי עולם על מילואו נברא³⁰, כן הוא (בפרטיות) אצל האדם שהוא על מילואו, היינו שישנה ההתבוננות בשלימות, ומוח שליט על הלב³¹, ומזה נמשך אח"כ הולדת המדות, הרגש שבלב. ונוסף לזה, צריך להיות גם הענין דיציאת מצרים, שהו"ע היציאה ממצר הגרון³². והענין בזה, שגם כאשר ישנו ענין ההתבוננות, וההתבוננות היא בשלימותה, מ"מ ישנו מיצר הגרון, שהו"ע דמצרים, והם הג' שרי פרעה, שר המשקים, שהוא קו הימין דלעו"ז, דכללות המשקים הוא מים, ומים מצמיחים כל מיני תענוג³³, שהוא בחינת הימין וחסד דלעו"ז, ושר הטבחים הו"ע רתיחת הדמים, ענין הורידין, בחינת שמאל דלעו"ז, ושר

28) סה"מ תש"ט שם (ע' 108 ואילך).

29) זח"ג רכא, ב.

30) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

31) זח"ג רכד, סע"א. הובא בתניא פי"ב

(יז, רע"א).

32) ראה תו"א וראר נח, ב.

33) תניא פ"א.

24) לקו"ת שה"ש ד"ה קול דודי פ"ד (טו), סע"ב ואילך), מאהלות פ"ח מ"ה. ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב. ובכ"מ.

25) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א), ובהנסמן שם בנצו"ז.

26) זח"ב רנח, א ובמק"מ שם. וראה

סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר שו, ד.

27) זכר' יד, ד.

האופים הוא קו האמצעי (כמבואר בארוכה ענין הג' שרים בפרטיות בעבודה בהוספות לתו"א³⁴, ובד"ה זה דאחש"פ לכ"ק אדמו"ר מהר"ש בהמשך מים רבים תרל"ו³⁵). ולזה צ"ל היציאה ממצרים, היינו היציאה ממיצר הגרון, שמההתבוננות יבוא ג"כ להתעוררות במדות שבלב כדבעי, באהבת ה' ויראתו, וכן שאר כל המדות, שע"ז יהי ממולא בעניני תומ"צ וקדושה, כמבואר בתניא³⁶. אמנם, בזמן הגלות, ובפרט בהחושך כפול דגלות האחרון, דאכשור דרא בתמי³⁷, שלא נקל כ"כ להתעורר באהבה ויראה ע"פ טעם ודעת דההתבוננות, אזי צריכה להיות העבודה בבחי' נצח והוד. דהנה, נצח שהוא לבר מגופא (שהוא השכל והמדות) הו"ע הנצחון, והיינו, שאע"פ שבשכל אין לו הוכחה והכרח על זה, וכמו"כ אין לו ענין הרגש במדות שבלב, אעפ"כ עומד הוא בתוקף נגד כל אויב ומנגד, בלי הסברה וטעם ורגש בלב, כי אם מצד מדת הנצח (כמבואר באגה"ק ד"ה להבין משל ומליצה³⁸). ועד"ז בחינת הוד (שגם הוא לבר מגופא), שהוא ע"ד מ"ש³⁹ מודים חכמים לר"מ (ושאר הדוגמאות שבוה), והיינו, דאע"פ שיש לו דעה אחרת (ועד"ז במדות שבלב), מ"מ יש אצלו ענין ההודאה והביטול, דכיון שמכיר ומשיג בהפלאות חכמתו, מבטל דעתו ומודה לו. ועד שישנה בחינת הודאה שבהודאה⁴⁰, והיינו, שאינו משיג בשכלו ואינו מכיר בלבו הפלאות חכמתו, רק שיודע שהוא מופלא בחכמה, ולכן מודה שצריך להודות לו, שזהו בחינת הודאה שבהודאה בלבד. וזהו"ע העבודה בזמן הגלות בבחינת נצח והוד דוקא, ועד להוד שבהוד, שהו"ע הודאה שבהודאה בלבד.

ד) **והנה** מבואר בדרושי ל"ג בעומר⁴¹, שדוקא בבחינת הוד שבהוד ישנם הגילויים היותר נעלים, עד לבחי' הוד דעתיק. וזהו"ע הסתלקות רשב"י בל"ג בעומר⁴², דבזמן הסתלקותו הי' מאיר בו מבחי' תכלית שלימות רוחו למעלה מעלה ברום המעלות, וענין זה נמשך ונתלבש במדריגה היותר תחתונה, שהוא בחינת הוד שבהוד דוקא. ומזה נמשך גם בעבודת האדם, דעם היותו כמעמד ומצב דחושך כפול ומכופל, שעדיין לא יצא ממיצר הגרון (היינו שההתבוננות לא נמשכה גם בלב),

34) קב, ג ואילך. (39) ב"ק כט, רע"א. וראה סידור (עם

35) ע' קסב ואילך. (40) שער הל"ג בעומר שג, ג. סה"מ תש"ט

36) פ"ט. (41) ובכ"מ.

37) יבמות לט, ב ובפרש"י. (42) ראה סידור שם שג, ג ואילך.

38) ס"טו (קכג, ב). הובא בסה"מ תש"ט. (41) סידור שם דש, א ואילך.

39) שם (ע' 109). (42) ראה פע"ח שער ספה"ע פ"ז.

ויתכן שחסר אצלו גם בשלימות המוח והלב מצד עצמם (לבד ממיצר הגרון), אעפ"כ עומד הוא בנצחון דמוכרח לעשות כמו שהוא ע"פ תורה, וכן יקום, ועד"ז בבחי' הוד, דאע"פ שיש לו טעמים והכרחים וכו', מ"מ מודה הוא, ועד לבחינת הודאה שבהודאה, וכללות הענין בזה, שעומד בביטול לגמרי, ואינו מסתכל על מה שמסביבו, ושום ענין אינו תופס מקום אצלו, כי מונח אצלו שמוכרח לעשות כמו שהוא ע"פ תורה (כמבואר הענין בעבודת ה' בהמאמר דשנת תש"ט⁴³), הנה עי"ז דוקא פועל שיומשך להיות ונחה עליו רוח הוי' וגו', בחי' הוד דעתיק, שנמשך באופן דמדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, ברגל אחת ובשתי רגלים (שהוי"ע נצח והוד, כנ"ל).

ה) אמנם זה גופא צריך ביאור, דמכיון שנצח והוד הם למטה מהראש והלב, שהרי הם לבר מגופא, א"כ איך יתכן שיפעלו ענין שלא פעל המוח והלב, שיהי' ונחה עליו רוח ה' וגו', כנ"ל. אך הענין הוא, דעם היות נצח והוד לבר מגופא, מ"מ, שרשם הוא למעלה מבחי' המדות וגם למעלה מבחי' המוחין, וגם למעלה מבחי' המדות שלמעלה מבחי' המוחין, וכמ"ש⁴⁴ וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, והיינו, שבחי' הנצח שרשו מבחי' כי לא אדם הוא, דאדם הוא בחי' שכל ומדות, וכן הוא באדם העליון, שהוא בחי' המוחין ומדות העליונים, אבל בחי' כי לא אדם הוא למעלה מבחינת אדם העליון. וכיון ששורש בחי' הנצח הוא מבחי' כי לא אדם הוא, לכן, לא ישקר ולא ינחם, לפי שבבחי' זו לא שייך שום השתנות כלל.

וביאור⁴⁵ הענין בעבודת האדם הוא, שכללות העבודה בזמן הגלות, ובפרט כדרא דעקבתא דמשיחא, היא באופן של מסירת נפש (ומזה גופא מוכח גודל מעלת הכחות שניתנו כדרא דעקבתא דמשיחא, שדוקא בדור זה מתגלה כח המס"ג יותר באשר בזמן הבית כו'). וכידוע⁴⁶ כביאור הכתוב⁴⁷ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שענין זה הוא בעיקר לגבי דרא דעקבתא דמשיחא, דאע"פ שמשה רבינו

45) בהבא לקמן — ראה ד"ה אני ישנה שבהערה 43.

46) סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ט ע' 215. וש"ג.

47) בהעלותך יב, ג.

43) סה"מ תש"ט שם (ע' 109). וראה ד"ה אני ישנה (שהוא המשך לד"ה קול דודי תש"ט) — סה"מ תש"ט ע' 118.

44) שמואל-א טו, כט. סה"מ תש"ט שם (ע' 111 ואילך).

אמת ראה⁴⁸, מ"מ הי' עניו בפרט לגבי דרא דעקבתא דמשיחא, שזהו מצד כח המס"נ שבדרא דעקבתא דמשיחא, שמבלי הבט על זה שאכשור דרא בתמי', ומצד החושך כפול ומכופל שבעולם ישנם מלעיגים וכו', וגם הוא בעצמו נמצא במצב ירוד, אז ער הָאָט זיך נאָך ניט אַיינגעקערט מיט זיין גוף, היינו, שהמוחין והמדות (ראש וגוף) אינם כדבעי, שלכן צריך להגיע לעבודה שלבר מגופא, מ"מ עומד הוא איתן שלא להתפעל מאיזה טענות ומענות שיהיו, ושום דבר אינו משנה אותו מלמלאות את העבודה של איש ישראל, לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁹, מתוך מס"נ באופן דנצחון והודאה, שזהו"ע הדילוג ברגל אחת והקפיצה בכ' רגלים.

יובן זה ע"פ משל גשמי בנפש ואברי האדם למטה, דידוע דיותר נקל לאדם להכניס את הרגל והעקב במים ורתחים מלהכניס את הראש. וטעם הדבר הוא לפי שבהראש החיות הוא בגילוי, משא"כ בהרגל החיות הוא בהעלם. והביאור בזה (דלכאורה, מהו הקשר דמשום שהחיות בראש הוא בגילוי לכן קשה יותר להכניסו כו'), דהנה, חיות הנפש נמשך ומתפשט בכל הגוף בשוה, דכשם שהנפש מצד עצמה לא שייך בה ההתחלקות דרמ"ח אברים ושס"ה גידים, ובכלל לא שייך בה התחלקות כלל, כן הוא גם בחיות הנפש שהוא בכל הגוף בשוה, שזהו מה שבכל נקודה שבגוף הוא חי, והחיות הוא בכל הגוף בשוה. משא"כ בכחות הפנימיים, שבהם בא החיות בגילוי, ישנה התחלקות בהחיות, החיות שבהראש והחיות שבלב, עד להחיות שבהרגל והעקב, ששם (בהעקב) החיות הוא בתכלית ההעלם וההסתר. והנה, כאשר כחות הפנימיים הם בגילוי, מכסים הם על החיות העיקרי והפנימי, היינו דמצד זה גופא שהם בגילוי לכן הם מכסים על החיות הפנימי, ולכן אף שרוצה להכניס את ראשו במים ורתחים, מ"מ קשה לו, שזהו משום שהחיות שבגלוי (כחות הפנימיים) מכסה ומעלים על עיקר החיות. והדוגמא לזה יובן ג"כ בנוגע לעיקר ופנימיות החיות של יהודי, שהו"ע המס"נ, וכמאמר כ"ק אדמו"ר הזקן⁵⁰ אז א' איד ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אָפּגעגערסן פון אלקות, הנה בראש, שהחיות הוא בגלוי, ה"ז פועל העלם וכיסוי על המס"נ, משא"כ ברגל, שהכחות הפנימיים הם בהעלם וקטנות וצמצום, הנה שם דוקא נקל יותר לפעול ענין המס"נ. וזהו מה שדוקא בדורות האחרונים,

48) סנהדרין ק"א, א.

49) ראה תניא פל"ו. ובכ"מ.

אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' שפד. וראה סה"מ

תרפ"ד ע' רטו. רמג. ד"ה באתי לגני השי"ת

פ"ג. פ"ד (סה"מ השי"ת ע' 115. ע' 117).

50) "היום יום" כה תמוז. אגרות-קודש

בעקבתא דמשיחא, דכשמו כן הוא בחינת עקב, הנה דוקא שם ישנו כח המס"נ בגלוי. וכללות הענין בזה, שדוקא העבודה שמצד בחי' נצח והוד שהם לבר מגופא, מגעת בעצם הנפש, כיון ששורש הנצח בבחי' כי לא אדם הוא גו', ודוקא עי"ז נשלמת ובאה בגלוי בפועל עשיית הדירה לו ית' בתחתונים, כמבואר בהמשך ההילולא דיו"ד שבט⁵¹.

(ו) **והנה** ע"י כללות העבודה בזמן הגלות בבחי' נצח והוד, בחי' הרגלים שלבר מגופא, נעשה הענין דמדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, מדלג ברגל א' ומקפץ בב' רגלים, לפעול את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כפירוש המדרש קול דודי הנה זה בא זה מלך המשיח. והענין בזה, שכללות הענין דנצח ישראל לא ישקר גו' כי לא אדם הוא גו', בא בהמשך למ"ש לפנ"ז⁵² קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך, דקאי על דוד, שזוהי הנבואה על מלכות בית דוד, והיינו, שגם מלכות דוד נמשכת מבחי' דכי לא אדם הוא, למעלה מבחינת ציור אדם, ולכן אין בה שינויים, שהיא מלכות נצחית. וזהו גם מה שאמרו חז"ל⁵³ דוד וכו' שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן, דמה שנמשכה מלכותן הוא משום שנמשחו בקרן דוקא. וזהו גם מ"ש⁵⁴ וירם קרן משיחו, ובגאולה העתידה כתיב⁵⁵ תרומנה קרנות צדיק, שקאי על הקב"ה⁵⁶, וגם על כאו"א מישראל, דישראל הם שבחו של הקב"ה⁵⁷. ויובן זה ע"פ משנת"ל⁵⁸ בענין הקרן, שהוא למעלה מהראש, ומורה על ענין התוקף, וכדאיתא בגמרא⁵⁹ קרני החיות כנגד כולן, שהוא כנגד כל הדרגות, ולאידך גיסא, נמשך ענין הקרן באופן של ביטול בתכלית, בדוגמת הקרן זוית כנ"ל⁶⁰. ומזה מובן שגם בקרן ישנם ע"ד ב' הקצוות שבענין הנצח, שהוא לבר מגופא, ואעפ"כ מגיע עד עצם הנפש, כנ"ל בארוכה.

(ז) **וזהו** ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה', עד להענין דוהריחו ביראת ה', שהוא בחינת הוד שבעתיק, הנה כל זה נמשך ע"י בחינת הוד שבהוד, כמבואר בדרושי ל"ג

ח"א ע' 1 ואילך).

(56) פרש"י עה"פ.

(57) ראה ברכות ו, א.

(58) בד"ה קול דודי די"א ניסן (לעיל ע' שכ ואילך).

(59) חגיגה יג, א.

(60) בד"ה קול דודי שם.

(51) ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פי"ח ואילך (סה"מ ה'שי"ת ע' 153 ואילך).

(52) פסוק כח.

(53) מגילה יד, א. יל"ש שמואל רמו פא.

(54) שמואל-א ב, יו"ד.

(55) תהלים עה, יא. — הקאפיטל

שהתחילו לומר ביי"א ניסן השתא (ראה לעיל

בעומר. וכיון שבזמן הגלות נעשית עבודתם של ישראל בבחי' נצח והוד, עד לבחי' הוד שבהוד, שזוהי הדרגא היותר תחתונה דההודאא שבהודאא (כנ"ל ס"ג), לכן יהי' אצל כאו"א מישראל הענין דונחה עליו רוח ה' גו', כמו שאומרים (בתפלה הנ"ל) ויתקיים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו גו', והיינו, שאפילו בעצמות היבשות, דהעצמות האלה כל בית ישראל המה, יקויים מ"ש מארבע רוחות בואי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו, שיומשך בהם ד' רוחין הנ"ל, רוח חכמה ובינה וגו', בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כדאיתא בזוהר דביומוי דמלכא משיחא לא יימרון חד לחד אליף לי חכמתא, דכתיב ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם כו'. דהנה, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמו שיצי"מ היתה הכנה למ"ת דנגלה דתורה, כן הוא גם בגאולה העתידה, שאז יהי' גילוי תורתו של משיח, שמשיח ילמד תורה את כל העם כולו⁶¹, ועד שמלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים⁶². וההכנה לזה היא ע"י העבודה בימים האחרונים של הגלות בהענין דיפוצו מעינותיך חוצה⁶³, שעיי"ז ממחרים ומזרזים את הזמן דיפקון ישראל מגלותא שלא יצטרכון למילף חד לחד דהא רוחא דלהון דכליל מכל רוחין ידיע כלא וכו', היינו, שבכל אחד מישראל יהי' ונחה עליו רוח ה' וגו', בביאת משיח צדקנו.

63) ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט נדפסה בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחלתו. ובכ"מ.

61) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.
62) ישעי' יא, ט. רמב"ם סוף הל' מלכים.